

Göteborgs Stad
Gunnared

Värdegrunder för det Svenska samhället

Förebyggande projekt

Slutredovisning av 2006 års projekt

Värdegrunder för det svenska samhället
Projektledare: Muna Dahl
Box 34, 424 21 Angered
Besöksadress: Angereds Torg 9
Projektperiod: september 05 – december 2006
Tfn: 031-365 12 90. Mob: 0707 80 49 83
muna.dahl@gunnared.goteborg.se

Innehållsförteckning

Värdegrunder för det Svenska samhället	1
1. Pilotprojektets mål.....	3
2. Målgrupper	3
3. Tidplan och projektorganisation.....	3
4. Projektledning	3
4.1 Styrgrupp.....	3
5. Finansiering.....	4
6. Metod	4
7. Genomförda insatser	5
7.1 Utbildningsinsatser för Samtalsledarna:.....	5
7.2 Arbetet i sfi-skolorna.....	5
8. Reflektioner över projekten.....	7
8.1 Sammanfattning av deltagarnas synpunkter på helheten:	7
8.3 Lektion 1: Demokrati, jämställdhet, grundläggande mänskliga rättigheter.	8
8.4 Lektion 2: Barns rättigheter, roller i familjen, socialtjänstlagen, föräldraskap, åldersgränser i svensk lagstiftning.	9
8.5 Lektion 3: Synen på sex och samlevnad i Sverige.	9
8.6 Lektion 4: Hälsoinformation, konsten att hitta rätt i vården, Smittskyddslagen.....	10
9. Avslutande reflektion	10
10. Bilaga: Utvärderingsblankett.....	11

1. Pilotprojektets mål

Nyanlända bör ges möjlighet att öppet diskutera och reflektera över skillnader mellan deras egen kultur och andras kulturer samt den svenska värdegrunden, det vill säga demokrati, jämställdhet, mänskliga rättigheter och barns fri- och rättigheter. Med den svenska värdegrunden menas här de värderingar som återspeglas i den svenska lagstiftningen.

Pilotprojektets delmål är att vidareutveckla en undervisningsmodell för informationsförmedling för avancerad samhällskunskap till nyanlända på respektive hemspråk.

Informationen förmedlas av utbildade samtalsledare i samarbete med sfi-lärarna i de skolor som omfattas av projektet.

2. Målgrupper

Målgruppen för pilotprojektet är nyanlända asylsökande, flyktingar och invandrare som finns i vuxenutbildningssystemet inom Göteborgs område.

3. Tidplan och projektorganisation

Projekttiden sträckte sig från den 1 september 2005 till den 31 december 2006. Under andra halvåret 2005 har projektledaren i huvudsak arbetat med rekrytering av 12 samtalsledare, män och kvinnor tillhörande de olika relevanta språkgrupperna, arbetat fram ett underlag till undervisningsmaterial samt tillsammans med vuxenutbildningsförvaltningen och de deltagande skolorna tagit fram ett schema för gruppindelning och informationstillfällen för vårtermin respektive hösttermin 2006 i respektive sfi-klass. Arbetsmodellen och undervisningsmaterialet testades under läsåret 2006. Samtalsledarna utbildades i både samtalsteknik och de olika ämnesområdena undervisningen innefattar.

4. Projektledning

Pilotprojektet har en styrgrupp som består av en representant för Länsstyrelsen, en representant för Vuxenutbildningsförvaltningen samt projektledaren, som utvecklat och lett pilotprojektet.

Samarbetet mellan arbetspartnerna utvecklades och gruppen träffades enligt överenskommelse var tredje vecka (mötesanteckningar finns och kan läsas om man önskar).

4.1 Styrgrupp

Julio Abrèu, Länsstyrelsen Västra Götaland
Reida Arvman, Vuxenutbildningsförvaltningen
Muna Dahl, Sesamhuset/SDF Gunnared.

5. Finansiering

Projektet finansierades av Länsstyrelsen i Västra Götalands län med särskilda medel som regeringen avsatt för arbete mot hedersrelaterat våld, Vuxenutbildningsförvaltningen och Europeiska Socialfonden.

6. Metod

Pilotprojektet testade en ny modell för förmedling av värdegrunder och samhällsviktig information till nyanlända. Metoden bygger på att:

- Skapa intresse och delaktighet bland deltagarna genom användning av olika typer av värderingsövningar. Lektionerna handlar inte om överföring av information snarare diskussion och erfarenhetsutbyte mellan deltagarna och samtalsledarna.
- Lektionerna genomfördes på olika språk. Det fanns 7 olika språkgrupp, arabiska, kurdiska (soranj & kurmançi), persiska, somaliska, turkiska, SKB (serbiska, kroatiska & bosniska) och svenska. I den svenska klassen deltog övriga deltagare som tillhörde andra språkgrupper och som kunde tillräckligt med svenska, d v s de deltagare som gick en högre termin i svenska.
- Det är de nyanlända som har ansvaret för sin vistelse i det nya landet och att förstå hur samhället fungerar samt hitta rätt vägar för en lyckad integration.
- Samtalsledarna måste vara aktiva med att anpassa lektionerna till gruppens sociala och kulturella bakgrund. Varje kultur är unik i hur man tar emot kunskap och därför måste en hel del flexibilitet förekomma för varje klass och enligt gruppens behov.
- Det finns utrymme för att dela grupperna i mans- och kvinnogrupper om så önskas och särskilt under temat sex- & samlevnad.
- Det finns två samtalsledare i varje språkgrupp, en man och en kvinna. Genom samspelet mellan samtalsledarna berikas jämställdhet och det demokratiska perspektivet, samt vid behov kan gruppen delas upp i män respektive kvinnor.

Som en del i projektet har samtalsledarna utvecklat ett undervisningsmaterial som de testade. Det bestod av ett antal små skrifter och var indelade i fyra temablock.

Temablock 1 innehåller information om det demokratiska systemet, jämställdhet mellan män och kvinnor samt grundläggande mänskliga rättigheter.

Temablock 2 innehåller information om barnens rättigheter, roller i familjen, information om Socialtjänstlagen, föräldrarnas roll i ungdomars utveckling samt viktiga åldersgränser i svensk lagstiftning.

Temablock 3 innehåller information om sex och samlevnad, den sexuella friheten och tankar om det svenska perspektivet i sex och samlevnadsfrågor.

Temablock 4 är ett speciellt avsnitt om riktad hälsoinformation ”Vart vänder jag mig om jag behöver hjälp”? Meningen med lektionen är att ge eleverna redskap för att hitta adresser och vägar till platserna där de söker.

Under 2006 samlades alla skrifter i en handbok som trycktes i januari 2007 för att ersätta allt gammalt utdelat materiel.

7. Genomförda insatser

7.1 Utbildningsinsatser för Samtalsledarna:

- 17 december 05: en heldagskurs om "välj mångfald". Kursledare Kristina Gow. Under kursdagen har deltagarna utifrån metodiska övningar samtalat om bl. a attityder, fördomar och värderingar. Kursen har delvis varit upplevelsebaserad och delvis bestått av miniföreläsningar. Följande ämnen har berörts: Varför vill vi ha mångfald? Vilka värderingar sitter i väggarna? Gör maktstrukturer synliga. Det goda samhället. Visioner för framtiden.
- 14 januari 06: en heldagskurs om "Leve Maskrosen". Kursledare Kristina Gow. Leve Maskrosen är ett metodmaterial som tar upp frågor om identitet och samlevnad. Under kursen har samtalsledarna provat och gått igenom de metoder som används i materialet, dvs. värderingsövningar, kreativa övningar och dramaövningar. Deltagarna har också arbetat fram lämpliga undervisningsupplägg till riktade målgrupper.
- 28 januari 06: en heldagskurs med fokus på undervisningsmaterial. Inbjudna gäster från ungdomsmottagningen Nordost och flyktingssamordnare deltog i undervisningen.
- 15 februari 06: en halvdags träff med fokus på undervisningsmaterial och svar på eventuella frågor angående arbetet och materialet.

7.2 Arbetet i sfi-skolorna

Under våren 2006 (23/2, 9/3, 23/3 & 6/4) har pilotprojektet *Värdegrunder för det svenska samhället* testats på Lernia vid Stampen, Göteborg. De samtalsledare som, under december - 05 fram till februari -06, utbildats i samtals teknik och projektets ämnesområden mötte här sina grupper för första gången.

På Lernia deltog totalt 275 elever uppdelade i 7 språkgrupper och varje språkgrupp bestod av 2 klasser och upplägget på 4 tillfällen.

Under hösten (10/10, 7/11, 21/11 & 5/12) arbetade vi på ABF i Angered och där deltog 180 deltagare uppdelade i 7 språkgrupper och varje språkgrupp bestod av 1 klass och upplägget på 4 tillfällen, utom den arabiska gruppen som bestod av 2 klasser på grund av det stora antalet. Med skolledningens och samtalsledarnas samtycke delade vi upp grupperna i förmiddags- och eftermiddagsklasser.

Så totalt, deltog 450 deltagare med ursprung från 40-talet länder och delade på 22 olika klasser. Det är viktigt att notera att antalet deltagare varierade mellan olika tillfällen och vi räknade den högsta siffran.

Nedan visas deltagarnas ursprung samt antal i respektive språkgrupp och skola.

Lernia vid Stampen

Språkgrupp	Länderna	Antal
Arabiska	Irak, Egypten, Yemen, Palestina, Västsahara, Libanon, Marocko, Jordanien & Syrien.	64
Kurdiska (Kurmançi & Sorani)	Iran, Irak & Turkiet	40
Persiska	Afghanistan, Iran & Irak Kurdistan	43
Turkiska	Turkiet, Libanon & Azerbajdzjan	12
SKB (serbiska – kroatiska – bosniska)	Serbien, Makedonien, Kosovo & Bosnien Hercegovina	27
Somaliska	Somalia	15
Svenska	Albanien, Ghana, Island, Pakistan, Kina, Ecuador, Ungern, Rumänien, Filippinerna, Thailand, Brasilien, Kanada, Uganda, Kosovo, Nigeria, Elfenbenskusten, Peru, Kuba, Nya Zeeland, Bolivia, USA, Frankrike, Ryssland, Tyskland, Argentina, Polen, Eritrea, Japan & Vitryssland.	74

ABF i Angered

Språkgrupp	Länderna	Antal
Arabiska	Irak, Palestina, Libanon, Syrien, Tunis, Eritrea och Algeriet	49
Kurdiska (Kurmançi & Sorani)	Iran & Irak	37
Persiska	Afghanistan, Iran & Irak	13
Turkiska	Turkiet, Irak & Azerbajdzjan	9
SKB (serbiska – kroatiska – bosniska)	Serbien, Makedonien, Kosovo & Bosnien Hercegovina	15
Somaliska	Somalia	32
Svenska	Albanien, Kina, Filippinerna, Thailand, Kosovo, Nigeria, Eritrea, Britannia, Grekland, Etiopien, Kurdistan & Libanon.	25

Skoltillgång och utbildningsbakgrund hemifrån varierade relativt mycket mellan deltagarna och skolorna. På ABF hade deltagarna lägre utbildningsnivå än på Lernia, det fanns även en del som var analfabeter samt relativt äldre. Skillnaden gav samtalsledarna värdefulla erfarenheter att anpassa sina metoder till deltagarnas förmåga att ta till sig kunskapen och för att öka deras delaktighet.

8. Reflektioner över projektet

Nedan sammanfattas deltagares och lärares syn på projektets upplägg. Det frågeformulär som delades ut i grupperna bifogas i slutet av dokumentet.

Deltagarnas helhetsintryck av projektets upplägg var mellan *bra* och *mycket bra*. Det fanns några som svarade *varken eller* och ett fåtal kryssade för *mindre bra* eller *dåligt*. I de reflektioner som jag mottagit kan konstateras att deltagare, samtalsledare samt lärare på Lernia och ABF i mycket hög grad uppmärksammat och uppskattat utrymmet för delaktighet i projektets upplägg och metodiken och uppskattade diskussionerna och samtalsledarnas insatser i klassrummet samt tyckte att samtalsledarna hanterade ämnena på ett bra och lättfattligt sätt.

I princip alla reflektioner från deltagarna var positiva och det enda de var missnöjda med var det begränsade tidsutrymmet. Deltagarna ville ha fler tillfällen och längre lektioner. Det ska självklart noteras att denna sammanfattning bygger på dem som deltagit på lektionerna samt utvärderat dessa. Genomgående var det dock väldigt få som inte deltog alternativt avvek från undervisningen.

8.1 Sammanfattning av deltagarnas synpunkter på helheten:

1. Språket var nyckeln till effektiva diskussioner och reflektioner. Deltagarna var mycket engagerade och kapabla att uttrycka sig på grund av språket.
2. Att samla deltagare från olika länder som talar samma språk hjälpte till att höja diskussionsnivån och öka förståelsen bland deltagarna för skilda perspektiv i gruppen samt synen i det svenska samhället. Även i de blandade grupperna uppskattade deltagarna mixen samt chansen att lära sig mer om andras kulturer och jämföra dem med det svenska samhället.
3. Samtalsledarnas kunskaper om det svenska samhället och deras förståelse för ursprungslandets synsätt hjälpte till att få fart på diskussionen. De kunde hantera kulturella aspekter på ett effektivt sätt på grund av deras kunskap om de kulturella koderna.
4. Ämnena handlade om mycket känsliga och viktiga områden och det berörde deltagarna och gjorde dem mycket engagerade i diskussionerna. Vi diskuterade ämnen som många länge velat prata om.
5. Nästan alla vill ha längre tid för diskussionen och/eller fler träffar samt mindre grupper.

De förbättringar som deltagarna ville se för ett bättre utnyttjande av lektionstiden var att diskussionerna kompletterades med korta informationsfilmer, uppsatser eller uppdrag som deltagarna kunde förbereda inför lektionerna på teman som skillnader mellan Sverige och deras hemländer. Några ville även få kunskap om arbetsförmedlingen, arbetsmarknaden och sociala myndigheter. Avslutningsvis fanns det önskemål om en världskarta i den blandade gruppen så att deltagarna skulle få en bättre bild av var de andra kom ifrån.

Samtalsledarna har genomgående varit engagerade och tyckt att det varit mycket givande, lärorikt och roligt att delta i projektet. De var nöjda med den utbildning samt det material som de fick under utbildningsfasen. Under tiden på Lernia och ABF såg de hur diskussionerna förändrade individers ståndpunkter och att metodiken fungerade. De saker som samtalsledarna skulle vilja förändra i fortsättningen för att göra lektionerna ännu bättre är följande:

1. Storleken på språkgrupperna varierade mycket och även mellan förmiddags- och eftermiddagsgrupperna. Övningar och diskussioner påverkades av detta. Klassrummens storlek var ibland inte heller anpassande till elevantalet och det kunde vara svårt att få fysiskt utrymme för övningar.
2. Under perioden som lektionerna hölls på Lernia och ABF gick ett antal elever på praktik. Andra elever blev under perioden färdiga med sin SFI och kom därför inte längre till lektionerna. Andra elever blev inte informerade om lektionstider, andra hade utvecklingssamtal.
3. Även samtalsledarna önskade mer tid eller flera träffar för att kunna utveckla vissa ämnen ytterligare.
4. Könssuppdelning av män och kvinnor varierade mellan olika språkgrupper, men generellt dominerade kvinnliga deltagare klasserna.
5. Kvinnornas delaktighet i diskussioner varierade mellan språkgrupperna och mellan ABF och Lernia.

När det gäller lokalerna kunde vi endast ha arbetat för att få mindre grupper. Storleken på språkgrupperna varierade mycket och främst den arabiska, kurdiska samt den blandade gruppen var väl stor. Det hade krävts fler samtalsledare för att kunna ta samtliga deltagare i mindre grupper på ca 20 deltagare. När det gäller antal tillfällen så insåg vi redan från början att det krävs mer utrymme för dessa frågor men eftersom det är ett pilotprojekt så är resurserna begränsade. Vidare är vi tacksamma för det fina samarbetet med lärarna på Lernia och ABF och deras engagemang och stöd.

Trots att projektledaren tog kontakt med skolledning i god tid och planerade lektionstiderna enligt deras schema uppstod ändå problem med närvaro och skolans andra bokade aktiviteter samtidigt som när vi hade våra klasser. Detta hade kunnat undvikas om skolledningen informerade sina lärare bättre och betonade vikten av att deltagande är en del av undervisningen. Och här vill jag återkomma igen till vikten av att kursen bör ske som en schemalagd del i utbildningen.

När det gäller könssuppdelningen är det något som vi inte kan påverka eftersom vi är beroende av det antalet som finns på skolan. Det samtalsledarnas ansvar att uppmärksamma och uppmuntra kvinnornas delaktighet. Problematiken är känd för oss och vi jobbar hela tiden för att motverka kvinnornas underordning och den patriarkala strukturen. Vi insåg redan från början att det krävs mycket arbete för att bryta ner det patriarkala beteendet. En del kvinnor är inte vana vid att diskutera viktiga frågor i närvaro av männen. En del av deltagarna kände varandra tidigare vilket kan vara en orsak till problemet. På Lernia var kvinnorna relativt mer utbildade och yngre än kvinnorna på ABF och vi tror att det kan vara en förklaring till deras större delaktighet.

Nedan följer reflektioner från de fyra tillfällena. Den diskussion som var mest uppskattad var den om barnuppfostran. Även kunskapen om att hitta rätt i vården var nyttig och den praktiska metodiken att med hjälp av telefonkatalogen hitta rätt fungerade utmärkt.

8.3 Lektion 1: Demokrati, jämställdhet, grundläggande mänskliga rättigheter.

Demokrati som ämne omfattar mycket och en del tyckte att det blev alltför generellt och hade önskat mer tid för att täcka alla aspekter. De flesta var positiva till att dela idéer och tankar runt demokrati, kvinnors rättigheter och mänskliga rättigheter med sina landsmän. Ämnet kvinnors rättigheter var enormt intressant eftersom de flesta män och kvinnor var överens om

att kvinnor och män är jämlika men att det också finns skilda roller för dem i samhället och i hemmet. Våld mot kvinnor och barn, könsstypning och våld i hederns namn ansågs i grupperna vara oacceptabelt. Man gav uttryckligt stöd för den svenska demokratin men det var tydligt att man noga behövde definiera vad som avses med kvinnors rättigheter, våld, barnaga o.s.v. för få en tydlig och klar diskussion. Risker är annars uppenbara att man antingen talar förbi varandra eller talar om olika saker. Via tydliga definitioner kan diskussionen utvidgas till att omfatta andra aspekter som exempelvis respekt, frihet, biologiska skillnader och könsroller. Nedan följer några kommentarer från deltagarna:

”Dem flesta av oss kommer från icke demokratisk samhälle, därför tar det tid till vi får en klar bild om vad är demokrati? Hur lever vi i sådan samhälle?”

”Vi hade varit glada om vi hade fått informationen om det svenska samhälle tidigare. Var har ni varit hittills?”

”Det var bra att vi fick höra så många olika åsikter om olika saker, genom samtal som vi medverkade i. Vi är inte vana att föra samtal på ett sådant sätt.”

”Hur vi agerar på ett demokratiskt sätt i ett demokratiskt land? Självklart har olika syn på demokrati men hur det är här?”

8.4 Lektion 2: Barns rättigheter, roller i familjen, socialtjänstlagen, föräldraskap, åldersgränser i svensk lagstiftning.

Temat för lektion 2 uppskattades mycket av deltagarna eftersom det berörde deras barn och deras framtid. Enligt samtalsledarna var detta tillfälle det som engagerade grupperna mest eftersom många hade barn eller var på väg att skaffa barn. Diskussioner om skolan, svenska lärares pedagogik/metoder och socialtjänstlagen var värdefullt för dem. Diskussionen om anti-aga-lagen och föräldrars auktoritet i uppfostran fick alla att ge tänkbara lösningar på kulturkrockar och anpassning till samhället.

”Kvinnor och män jämlikhet hur ska vi dela arbetet hemma, pappan ska ta hand om sina barn lika mycket som mamman?”

”Vi fick en hel del information som kan vara bra för många av oss att vi kan behandla och uppfostra våra på en demokratiskt sätt. Svårt att bestämma oss att ändra”.

”Många frågor som har med barn, föräldrar och barn konventionen att göra, under dagens lektion har vi fått svar till!”

”Hur vi vill att våra barn ska ha det i det nya landet nu och i framtiden”

8.5 Lektion 3: Synen på sex och samlevnad i Sverige.

Temat sex och samlevnad var för många kontroversiellt och väckte många frågor bland deltagarna. Tanken var ursprungligen att vi skulle dela upp grupperna efter kön för att främja en friare diskussion men när samtalsledarna frågade deltagarna föredrog en del att behålla blandade grupper och en del önskade delade grupper. Det blev många heta diskussioner mellan konservativa, traditionella och liberala elever runt frågor som t ex. abort, homosexualitet och sexuella relationer utanför äktenskapet. Ämnet berörde eleverna djupt då det handlade om normer, moral, rätt/fel och religiös tro. De flesta var överens om att våldtäkt, hedersmord, könsstypning och kvinnomisshandel är emot mänskliga rättigheter och strider mot demokratin. Det bör inte förkomma men samtidigt återkom diskussionen om vad som är acceptabelt och oacceptabelt när det gäller mäns och kvinnors sexuella handlingar.

”Vi lärde oss att diskutera och att acceptera olikheter och komma överens om att ha olika åsikter”

”Det var bra att lära hur är det med kärlek, sex och gifter sig i andra länder. Jag tyckte det var en intressant temadag”

”Jag tycker bra att prata om sex i annat land och om att gifta sig eller gravid”

8.6 Lektion 4: Hälsoinformation, konsten att hitta rätt i vården, Smittskyddslagen.

Lektionen byggde på att deltagarna skulle lära sig att använda telefonkatalogen, stadsdelskartan och spårvagnskartan för att kunna hitta olika adresser. Vi hade övningar som byggde på att man skulle hitta till slutdestinationer som t ex. vårdcentralen. Denna avslutande lektion gjordes i samarbete med Annette Fogels som är samordnare för *Flyktingfrågor i vården*. Temat uppskattades av deltagarna.

”Jag lära mycket sjukdomar och vad ska jag göra vilken telefon jag ska ringa”

”Mycket bra information, allt är mycket viktigt”

”Nu jag vet, vad ska jag göra om jag blir sjuk, vilket set måste jag göra och använda Gula sidorna.”

”Det är jätteviktigt att vet var man gå om man bli sjuk; priserna på de olika vårdtyper och det ska jag använda självklart.”

9. Avslutande reflektion

Samtliga inblandade har uppmärksammat det utrymme för delaktighet i arbetssättet som metodiken medger. Lärare och deltagare upplever att man gör något med eleverna och inte bara för eleverna.

Jag kan konstatera att projektets arbetsmodell och metodik varit mycket omtyckt bland alla inblandade grupper plus alla som hört talas om projektet. Att skapa grupper baserade på språk gjorde att många kunde engagera sig i de viktiga diskussionerna utan att fastna i språket. I den blandade gruppen var samtliga deltagare i slutfasen av sin sfi-undervisning vilket gjorde att de flesta uppnått en sådan nivå att de kunde delta hyggligt. En tillgång i denna grupp var att en lärare behärskade spanska vilket underlättade för vissa och alla kunde en viss engelska. Önskemål fanns även i denna grupp att lektionerna skulle hållas på engelska.

Jag även fick många samtal från olika delar av landet som ville införa ett liknande projekt som t ex. Studium, SDF Biskopsgården, Munkedals kommun, Mölndals kommun och Hyltes kommun. Det finns ett stort behov av att på ett tidigt stadium effektivt förmedla kunskapen om det svenska samhället till nyanlända inom vuxenutbildningen. Detta stärker integrationen och ger nyanlända möjligheten att tolka verkligheten utifrån sig själva.

Projektorganisationen arbetar för en framtida övergång från projekt till ett fast inslag i den ordinarie verksamheten inom vuxenutbildningen. Parterna i pilotprojektet är också angelägna om att lyfta upp projektets arbetsmodell till nationell nivå.

Frågan är nu hur den arbetsmodellen som projektet utvecklat kan tas tillvara inom ramen för vuxenutbildningen?

10. Bilaga: Utvärderingsblankett

Värdegrunder för det svenska samhället Utvärderingsblankett 2006

Samtalsledare: .....

Språkgrupp:.....

Ämne:.....

Vad var ditt helhetsintryck av dagen?

☺ Mycket bra

☺ Bra

☺ Varken bra eller dåligt

☹ Mindre bra

☹ Dåligt

Vad det något särskilt du hade nytta av?

.....
.....
.....

Var det något du saknade eller hade velat ha på något annat sätt?

.....
.....
.....

Kan du använda dig av något från dagen i ditt liv?

.....
.....
.....